רישא במעשר שני טמא וגברא טמא. אי אי קאמר דבחדא מיניהו לקי: **הוא** בפנים ומשאו מבחוץ מהו אמר ליה כי ירחק ממך המקום ממך ממלואך. כך גירסת הקונטרס וי"ג ממך לחודיה כלומר ממך גופך והרי גופו בפנים וקשה על זה דאם כן אדם שגופו בירושלים ופירות מעשר שני שלו בעירו א"כ לא יוכל לחללם כיון שגופו בירושלים וזה אינו דעד כאן לא מיבעיא ליה לרב פפא אלא בדנקיט קניא ואי לא (ו) קניא מודה דיכול לפדותם אע"ג דגופו בפנים כיון שהפירות חוץ לירושלים והוא נותן טעם דהא קרינן בו לא תוכל שאתו אף בגופו בפנים ושמא איכא למימר דשנקיה לקרא דממך דמשמע מגופך דאיהו קא דמיק ומוקמי אנפשיה היכא דלא שייך שם לא תוכל שאתו שאינו מחוסר טעינה כזה שהוא על כתפיו ורב פפא מיבעיא ליה בקניא כך נראה למש"ח אבל על גירס' דממילואך קשה דממילואך היינו המשוי כדפירש הקונטרס (ו) ט)גבי משאו מבפנים וגופו מבחוץ וכיון שמשאו מבחוץ קרינן כי ירחק ממלואך וא"ל דממלואך מגלה לנו דהגוף והמשוי בחד והוה ליה במקצת המשוי בפנים: **אמר** רבי יוחנן מאימתי מעשר שני חייבים עליו משיראה פני הבית. וקשה דכיון דקודם שיראה פני הבית הכי נמי דמותר לאכלו חוץ א"כ למה החזקן לעולם לפדות מעשר שני וי"ל דודאי ליכא לאו אבל עשה איכא דכתיב ולרת הכסף בידך אבל אלא פדייה לא:

מיתיבי רבי יוסי אומר בו'. ס"ס דמאי לאומוכי (י) מתניתין דאוקי לעיל סיפא במעשר שני טהור דאכיל חוץ לחומה אלא ודאי משני דעייליה ואפקיה אבל הכא קשיא מאי לימרא ובמתני' ליכא למפרך דהא קא (כ) מהני ליה למלקיות דלא השמיענו שום חידוש בהם הא הניחא למאן דאמר בתר למד אזלינן אלא למאן דאמר בתר מלמד אזלינן מאי איכא למימר דם ובשר חדא מילתא היא: קדשי קדשים וכו': תנינא חדא זימנא מעשר שני והקדש שלא נפדו אמר רבי יוסי בר חנינא סיפא במעשר שני טהור וגברא טהור (א) דקא אכיל חוץ לחומה רישא במעשר שני טמא וגברא טמא וקא אכיל ליה בירושלים ומנ"ל דמחייב עליה משום טומאה (ב)דתניא ר"ש אומר [1]לא בערתי ממנו בטמא [2]בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא והיכן מוזהר על אכילה איני יודע טומאת הגוף בהדיא כתיב [2]נפש אשר תגע בו וטמאה עד הערב ולא יאכל מן הקדשים וגו' אלא טומאת עצמו מנין (ג)דכתיב [3]לא תוכל לאכול בשעריך ולהלן הוא אומר [4]בשעריך תאכלנו הטמא והטהור ותניא דבי רבי ישמעאל [5]אפילו טמא וטהור אוכלין בקערה אחת ואין חוששין וקאמר רחמנא היאך (ג) טמא דשרי לך גבי טהרה התם הכא לא תיכול ומנ"ל דבר פדייה הוא (ד)דאמר ר"א [6]מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפילו בירושלים ת"ל [5]כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר [6]וישא משאות מאת פניו א"ר ביבי א"ר אסי מנין למעשר שני טהור שפודין אותו אפילו בפסיעה אחת חוץ לחומה שנאמר כי לא תוכל שאתו האי מבעי ליה לכדרבי (ה)אליעזר א"כ לימא קרא לא תוכל לאוכלו מאי שאתו ואימא כולו להכי הוא דאתא א"כ לימא קרא לא תוכל ליטלו מאי שאתו ש"מ תרתי יתיב רב חנינא ורב הושעיא (ו) וקא מבעיא להו אפיתחא דירושלים מהו פשיטא הוא בחוץ ומשאו בפנים קלטוהו מחיצות הוא בפנים ומשאו בחוץ מהו [7]תנא להו ההוא סבא בדבי רבי שמעון בן יוחי [5]כי ירחק ממך המקום ממילואך בעי רב פפא [8]נקיט ליה בקניא מאי תיקו אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן מעשר שני מאימתי חייבין עליו [9]משראה פני החומה מ"ט דאמר קרא [10]לפני ה' אלהיך תאכלנו (שנה בשנה) וכתיב [3](כי) לא תוכל לאכול בשעריך כל היכא דקרינן ביה לפני ה' אלהיך תאכלנו קרינן ביה לא תוכל לאכול בשעריך וכל היכא דלא קרינן ביה לפני ה' אלהיך תאכלנו לא קרינן ביה לא תוכל לאכול בשעריך מיתיבי [9]רבי יוסי אומר כהן שעלתה בידו תאנה של טבל אמר תאנה זו תרומתה בעוקצה מעשר ראשון בצפונה ומעשר שני לדרומה והיא שנת מעשר שני והוא בירושלים או מעשר עני והוא בגבולין אכלה

לוקה

בפסיעה אחת. אע"ג דכתיב ירחק דמשמע טובא ת"ל כי לא תוכל שאתו לנושאו ולהניחו לפנים מן החומה דהכתוב לא תלה הדבר בריחוק אלא בגבולה דכל זמן דאיכא למיעבד אכתי גבולה והבאה לפנים אפילו פסיעה אחת פודה אותו: **לבדר' אלעזר.** למעשר שני שנטמא: **מאי שאתו.** שמע מינה לכדרב אסי: **יתיב רב חנינא ורב הושעיא אפיתחא דירושלים וקא מיבעי להו: ממלואך.** מכל מילוי שלך ומשא של אדם חשיב מלואו דלא תימא ממך ממקצתך דכל זמן שרחק מקצתך יהא נפדה אלא כי ירחק ממלואך פדה אבל כשאתה בפנים או משאך בפנים לא רחק המקום ממלואך ושוב לא תפדה אלא ואכלת שם: **בעי רב פפא.** הוא מבפנים ונקיט משאו בקניא ארוך מבחוץ: **מהו.** כיון דלאו ממש על כתיפו הוא אין זה מלואו והרי הוא כמוטל לארך ונפדה או דלמא כיון דנקיט ליה משאו קרינן ביה תיקו. כן נראה בעיני רבי ועיקר: **משיראה פני החומה.** ואוקי לחומה דמתני' היינו דעייליה ואפקיה: **דלא קרינן ביה לפני ה' אלהיך.** דלא הכניסו לפנים: **כהן שעלתה בידו תאנה של טבל ואמר תאנה זו תרומתה בעוקצה.** בלא זנבה: **מעשר ראשון בצפונה.** בלא קפון שלה והוא אוחזה כנגד מזרח וכן מעשר שני בדרומה: **תרומה בעוקציה הוא.** דבעי רחשית שיהא שיריה ניכרין והלכך בענין סיום והאי דתנן (דמאי פ"ז מ"ד) שני לוגין שאני עתיד להפרים הרי הן בתרומה במקומן פליג אהא דלא בעי רחשית שיהא שיריה ניכרין: **והיא שנת מעשר שני.** ואותה שנה שניה שראוי ליתן בה מעשר שני: **והוא בירושלים.** כשקרא שמות הללו על אותה תאנה: **מעשר עני בגבולין.** או שהיא שנת מעשר שלישית ואמר מעשר עני בדרומה ולא אמר מעשר שני והוא אפי' בגבולין:

לוקה

כדפי' הקונטרס וכיון שמשאו מבחוץ קרינן ביה כי ירחק ממילואך לגבי משאו מבפנים וגופו מבחוץ וע"ל כע"ל וע"ב ואין להקשות למה ת"נ דהכוא גופיה פסיגו ליה דקרינן ביה [כי ירחק] דת"ל דת"כ כ"ש בקניא דקרינן ביה כי ירחק ומאי קא מיבעי ליה לרב פפא: (ה) ר"ה מיתיבי וכו' לאוקומי ממתניתין וכו' אלא דאמתני' ודאי משני וכו' ואמתניתין ליכא למיפרך מאי למימרא דהא קא מני לדהו למלקות:

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פ"ג מהל' מעשר שני הל' ח סמג לאוין רפד:

עב ב מיי' פט"ז מהל' טומאת אוכלין הל' יא סמג עשין רמו:

עג ג מיי' פ"ב מהל' מעשר שני הל' ח וס"ג הל' ג סמג עשין קלז:

עד ד ה מיי' שם פ"ב הל' ח סמג שם:

עה ו מיי' שם הל' ו:

מוסף רש"י

לא בערתי ממנו בטמא. מכלל שנאמר בירודי מעשר לא בערתי ממנו בטומאת, דמשמע בין שאני טמא כי הוא מטולה שלא בערו בפא ולא הדליק בו אש הגר, וכל שכן בטהור, דלא ניתן אלא לאכילה ושתיה וסיכה, וממילא שמעינן מדלא הוצרך להתודות על הטהור ש"מ הכי קאמר אפילו בשעת הטומאה שלא יכולתי לאוכלו לא נתתיו להדלקה, אלמא אינו נאכל בטומאה, (יבמות עג:). והיכן מוזהר על אכילה איני יודע. לאו מפורש, לכך נאמר לא תוכל, והשתא פריך הש"ס מקמי דליסלק למילתיה, טומאת הגוף בהדיא כתיב. ואמאי קתני איני יודע (שם). ולא יאכל מן הקדשים. ומוקמינן הא' קרא במעשר דכתיב כי אם לא רחק בשרו במים ולא בעי הערב שמש (שם). בשעריך תאכלנו. בספרי המקדשין קאי לאחר פדיון שאוכלן זר (שם). דשרי לך גבי טהרה. הכא בשעריך דהתם דקאמר ליה לטהור לאוכלו אחר שנגע טמא בקערה ונטמאה, קאמינא לך הכא במעשר שני לא תיכול (שם). שפודין אותו אפי' בירושלים. לאחר שנכנס ופע"ג דדרשינן כי ירחק ממך המקום ולרת הכסף בידך, בגחוק מקום אתה פודה ולר ולא בקרוב מקום (סנהדרין קיב:) שאין מעשר טהור נפדה אם לא דכתיב כי ירחק ממך וגו' ונתת בכסף ולא כפדיה בירושלים (ב"מ נג:). ואין שאת אלא אכילה. כשלא תוכל לאוכלו, כגון זה שנטמא, ונתת בכסף (פסחים לו:) והכי קאמר קרא כי ירחק ממך המקום אי כי לא תוכל לאוכלו שנטמא, ולרת הכסף בידך (סנהד' שם).

מסורת הש"ס

א) יבמות עג:. ב) רש"ל ת"ל. ג) פסחים לו: ב"מ נג. סנהדרין קיב:. ד) [ל"ל אלעזר]. ה) [ל"ל כי אם לפני כו'], ו) [מוס' פ"ג יט' תוס' ר"ה יב. ד"ה תנא כי'], ז) [נחמיס נ.], ח) [רלה יב יח], ט) [עד:], י) [ויקרא כב], כ) והוא מחנו של רש"י ז"ל, ל) [דברים יב], מ) [נס"ל נוסף: שנטמא], נ) [דברים כו] ידן, ס) רש"ל מה"ד מע"ש בדרומה ואותה כו', ע) כדפירש הקונטרס כאן כמשמו מנחור ל"ל קרינן כי ירחק ממלואך כו'. ד"ה, פ) רש"ל מני.

תורה אור השלם

1. לא אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי: דברים כו יד

2. נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בּוֹ וְטֻמְּאָה עַד הָעָרֶב וְלֹא יֹאכַל מִן הַקֳּדָשִׁים כִּי אִם רָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם: ויקרא כב ו

3. לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ: דברים יב יז

4. בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל: דברים טו כב

5. וְכִי יִרְבֶּה מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים יד כד

6. וַיִּשָּׂא מִשְׂאֹת מֵאֵת פְּנֵי אֲדֹנִי וְחֹרֶב מִשְׂאַת בְּנְיָמִן מִמַּשְׂאֹת כֻּלָּם חָמֵשׁ יָדוֹת רִשְׁתּוֹ וַיִּשְׁכַּרוּ עִמּוֹ: בראשית מג לד

7. כִּי אִם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אַתָּה וּבְנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ: דברים יב יח

הגהות הב"ח

(א) גמ' וקא אכיל ליה חוץ לחומה: (ב) שם עומ' דשרלי לך (גבי טהור התם) תל"מ וע"ב ס"ל גבי בכור: (ג) שם רב חגיגא יבא הושעיא (וקא מיבעי להו אפיתחא דירושלים מהו פשיטא) תל"מ וע"ב ס"ל וכ' הושעיא אפיתחא דירושלים וקא מיבעי להו פשיטא הוא כו': (ד) רש"י ד"ה ס"ג והיכן וכו' כיכומת בנמעשר שני מדכתיב: (ה) ד"ה איני יודע כך הוא לשון וכו' היכן מוזהר על כך תלמוד לומר וכו' למילתיה אלא וכו' ולא יאכל: (ו) תוס' ד"ה הוא בפנים וכו' ואי לא הוא קניא מודה וכו' כיון שהפירות חוץ לירושלים והוא נושא אותם לירושלים דהא קרינן בו לא תוכל: (ז) בא"ר קשה דממילואך הייט המשוי

לוקה אחת וזר שאכלה לוקה שתים שאילו בתחלה אכלה אינו לוקה אלא אחת טעמא דאיתיה בירושלים הא בגבולין לוקה שלש (ה) דאע"ג דלאו רואה פני חומה דעיילי ואפקי אי הכי מאי למימרא הכא במאי עסקינן כגון דעיילינהו בטיבלייהו א"וקסבר ב"מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין וסבר ר' יוסי מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי ג"והתניא רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי ד"לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על פירות שלא נגמרה מלאכתן ועברו בירושלים שיפדה מעשר שני שלהן ויאכל בכל מקום ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן ועברו בירושלים שבית שמאי אומרים יחזיר מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים וב"ה אומרים יפדה ויאכל בכל מקום ואי סלקא דעתך מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין הא קלטוהו מחיצות ז"אמר ח"רבה מחיצה ט"לאכול דאורייתא י"מחיצה לקלוט דרבנן וכי גזור רבנן כי איתיה בעיניה בטבליה לא גזור רבנן רבינא אמר כגון דנקיט ליה בקניא ותפשוט י"בעיא דרב פפא:

מתני' יא"הקורח קרחה בראשו יב"והמקיף פאת ראשו יג"והמשחית פאת זקנו יד"והשורט שריטה אחת על המת חיב טו"שרט שריטה (ט) אחת על חמשה מתים או חמש שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת טז"על הראש שתים אחת מכאן ואחת מכאן יז"על הזקן שתים מכאן ושתים מכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם ניטלו כולן כאחת אינו חייב אלא אחת יח"ואינו יט"חייב עד שיטלנו בתער רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט או ברהיטני חייב: **גמ'** תנו רבנן כ"לא יקרחו יכול אפילו קרח ארבע וחמש קריחות לא יהא חייב אלא אחת תלמוד לומר קרחה כא"לחייב על כל קרחה וקרחה בראשם מה תלמוד לומר לפי שנאמר כב"לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת יכול לא יהא חייב אלא על בין העינים בלבד מנין לרבות כל הראש תלמוד לומר בראשם לרבות כג"כל הראש ואין לי אלא כד"בכהנים שריבה בהן הכתוב מצות יתירות ישראל מנין נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קרחה מה להלן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים ומה להלן על מת כה"אף כאן על מת הני ד' וה' קריחות ה"ד אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא

לוקה אחת. דלא הוליאה מידי טבל בקריאת שם זה וקאכיל מעשר ראשון הטבול לתרומת מעשר וקעבר אלאו דטבל אכל איסור תרומה דקאכיל ליכא דהא כהן הוא ונהי (ג) אי הוה אמר תרומת מעשר באמצעיתה הוי מצי אכיל כולה ולא לקי מידי דהוה (ד) תרומת מעשר לכהן והוא כהן ואמעשר ראשון ואמעשר שני לא לקי דהא אף לזריס שרי: הכי גרסינן **טעמא דמעשר שני בירושלים ומעשר שני בגבולין הא מעשר שני בגבולין לוקה שלש דעייליה.** לירושלים וקרא עליה שם והדר אפקיה חוץ לחומה מעשר שני פני החומה הלכך לוקה שלש: **אי הכי מאי למימרא.** דבשלמא אי אמרת מעשר שני בגבולין לוקה שלש אע"ג דלא חזא פני החומה אשמועינן טובא דחייבין עליו אע"פ שלא ראה פני חומה ואיצטריך למיתניה משום דיוקא דידה הא בגבולין אלא אי אמרת דעייליה ואפקיה מאי למימרא לא היא איצטריכא ולאו דיוקא דידה דהא פשיטא דאפילו כהן לוקה על הטבל וזר על התרומה ועל מעשר שני חוץ לחומה: **דעייליה בטיבלה.** לההיא תאנה בירושלים דקלטוהו מחיצות למעשר שני העתיד ליתרם ממנה: **וקסבר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין.** ודמי כמאן דעייל מעשר שני בעייניה דהוה ליה ראה פני החומה והלכך כי אפקה לוקה עליו וכגון דאפקה נמי בטיבלה: ה)**שנגמרה מלאכתן.** למעשר דמפרש בזרעים (מעשרות פ"א מ"ה) מאימתי גמר מלאכתן למעשר בחיטין משימרא הכרי בדילועין משיפקסו כו': **שיפדה מעשר שני.** עדיין יש לו פדייה דכיון דלא נגמרה מלאכתן לא אמרינן כמי שהורמו דמיין וראה פני החומה ואין לו פדייה: **יחזיר מעשר שני ויאכל בירושלים.** דקסברי בית שמאי כמי שהורמו דמיין: **יפדה ויאכל בכל מקום.** מדמתני רבי יוסי אליבא דבית הלל יפדה ש"מ דהכי סבירא ליה דבית שמאי במקום בית הלל איכא משנה ו) ומדקאמר יפדה ש"מ דמתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין ולא ראה פני החומה ויש לו פדייה ואי ס"ד כו': **רבינא אמר.** הא דדייקינן לעיל הא בגבולין לוקה שלש וקא בעית מאי למימרא איצטריך כגון דנקיט ליה בקניא וקא משמע לן דכמאן דראה פני החומה דמי ולוקה משום לא תוכל אי הדר אתחקיה ואכליה ותפשוט מינה בעיא דרב פפא דבעא לעיל: **מתני' הקורח קרחה בראשו.** על המת כדמפרש בגמרא: **והמקיף פאת ראשו.** (ד) משום דבעי למימר הי ניהו פאתי ראשו נקיט ליה: **שרט.** עושה חבורה בעצמו משום צער מתו: **השורט שריטה אחת על המת חייב.** הכא לאו דוקא נקט שריטה אחת אלא משום דבעי לפלוגי לקמיה בין שריטה אחת לשתי שריטות נקיט ליה נמי הכא וכמדומה דלא גרסינן ליה: **שריטה אחת על ה' מתים או ה' שריטות על מת אחד.** בגמרא מרבי ליה לחייב על כל אחת ואחת: **חייב על הראש.** על הקפת הראש חייב שתי מלקיות דשתי פאות יש לו לראש שהראש כשתי תחיכות מקום השיער תחיכה אחת ומקום הפנים והזקן תחיכה אחת ומתחברות זו עם זו בצד האוזן מלפניו מקום שלועזין טנפל"א ומש נקרא פאה ששם סוף הראש מקום חיבור הפרקים ומגלח שיש לו שתי פאות לידעת מכאן ולידעת מכאן וחייב עליהן שתים אפילו נטלן בצת אחת בשתי ידיו ואע"ג דאד התראה קא מתרה ליה אל תקיף דזיל הכא פאה איכא דזיל הכא פאה איכא כדאמר לקמן גבי קרחה וגבי שריטה דמייתיתן (ה) לחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שרט ושרט ונהי דהכא לא צריך לאתויי מקרא דמסתמא כי היכי דאמרינן ושרט לחייב על כל שרט ושרט ה"נ אמרינן פאת לחייב על כל פאה ופאה דהא לאו מיתורא דקרא שמעינן ליה כולי האי ס)כ"ש וגימגום כדאמרינן לקמן דסכינהו לחמש אצבעתיה נשא דאע"ג דליכא אלא חדא התראה מחייבינן ליה חמש: **שתים מלאן.** חמש פאות יש לו לזקן אחד למטה מן האוזן מקום שלחי התחתון יולא ומתפרד שם ושם נקרא פאה בחודו של לחי שבולט לחוץ ששם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד הלידעת בכולל פאת הראש היא ושתי השיבולות כל אחד מהן לסוף הלחי ונקרא פאה ואחת מלמטה שיער שבין השיבולת בחמצע הסנטר שלועזין מנטו"ן: **ואינו חייב עד שיטלנו בתער.** תנא קמא קאמר לה ורבי אליעזר פליג עליה: **גמ' רבי גרסינן** לא יקרחו קרחה יכול אפילו קרח כו' תלמוד לומר קרחה (ו) הוא: **כראשם מה תלמוד לומר.** לאו דוקא קאמר ליה דהא ודאי איצטריך משום דהוה אמינא קרחה כל דהו אלא מידרש קא דרים ליה בראשם משמע כל הראש שאמר כו': **ולא תתגודדו.** ביסראל כתיב ולא יקרחו בכהנים: **בין העיניים.** בראש סמוך לפדחת: **ואין לי.** דחייב על כל הראש אלא בכהנים דהוה בכהנים כתיב:

הא בגבולין לוקה. מדנקט והיא שנת מעשר שני והוא בירושלים שמע מינה דאילו היה בגבולין לוקה שלש: **אמר רבא** מחיצה לאכול מדאורייתא מחיצה לקלוט מדרבנן. הלכך לגבי דין פדייה לא אמרינן (ז) מתנה שלא הורמו כמי שהורמו דמיין לענין שקלטוהו ואסור לפדותו אבל לענין שלוקין בגבולין אמרינן כמי שהורמו דמיין והוי ראו פני הבית:

רבינא אמר כגון דנקיט ליה בקניא. הא דאמר בגבולין לוקה שלש מייתי כשהאש עומד (ח) בין הקניים ונקיט ליה לקנה מבחוץ ואשמעינן דלוקה דבכך קיימ ביה לאיתי פני הבית ולוקה כשאוכלו במקומו דעדיין אינו נפנים לגמרי (ט) ולפשוט בעיא דרב פפא:

לחייב על כל קרחה וקרחה היבי דמי אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בצת אחת ובחדא התראה. זו גירסת הספרים והקונטרס לא גריס בצת אחת אלא בחדא התראה וכן פי' לעולם בזה אחר זה ושמא היינו טעמא משום דאי בצת אחת הכל קרחה חדא היא ויש לייחס בצת אחת ומיירי שעשה שיעור ה' קרחות והוא הדין דבזה אחר זה נמי היה יכול להקשות אלא הכי קאמר אילימא גם בצת אחת ובחדא התראה: לא

מסורת הש"ס

ה) נדרים פה. קידושין נח: ב"ב קכב: מולין קל: בכורות יח.], ב) [ל"ל והתנן], ג) [מ"ש פ"ג מ"ו], ד) מנחדרין קיג. ע"ש ב"מ נג: ע"ש, ה) פ"א דבא, ו) [לעיל יט:], ז) שבועות כ: [וע"ש תוס' ד"ה חייב], ח) [עי' תוס' שבועות ג. ד"ה ועל], ט) מזיר מ:, י) קדושין לו., כ) [יבמות ה. וש"נ], ל) [נכ"מ: דהא], מ) [ל"ל אחר ד"ה שיפקה], נ) [בכורות לו:], ס) ר"ת כן שמעתי וגירסת רש"ל וכ"ש הוא יגי' רש"ל יש כאן גמגום, ע) גי' מהר"ם מבפנים.

תורה אור השלם

1. לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו ובבשרם לא ישרטו שרטת:
ויקרא כא ה
2. בנים אתם ליי אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת:
דברים יד א

הגהות הב"ח

(א) גב"א ואע"ג דלאו רואה וכו' דעיילה ואפקה וכו' כגון דעיילה בטיבלה וקסבר מתנות: (ב) שם במשנה שריטה (אחת) תז"מ וע"ב ס"ג איני: (ג) רש"י ד"ה לוקה וכו' ונהי דאי: (ד) ד"ה והמקיף פאת ראשו משום. נ"ב כלומר לית ביה דבר חדש ע"ל בפרש"י רש פירקין: (ה) ד"ה חייב וכו' דמייתינן מקרא דחייב על כל קרחה וכו' ושרט וה"נ הכא דהכא לא צריך וכו' מולי אלא ממשמעות' וכדאמרי' לקמן בדף זה ריש ע"ב דסכינהו וכו' חמש וגימגום הס"ד: (ו) ד"ה הכי גרסינן וכו' יתירא הוא. נ"ב ס"ל כדאמרינן לקמן דסכינהו לה' אצבעותיו נשא דאע"ג דליכא אלא חדא התראה מחייבינן עליה חמש: (ז) תוס' ד"ה אמר וכו' לא אמרינן מתנות וכו' שקלטוהו מחיצות ואסור לפדותו אבל לענין שלוקים בגבולין על אכילתו אמרי' כמי: (ח) ד"ה רבינא וכו' לגמרי ותפשוט:

לעזי רש"י

טינפל"א. צדע. רקה. מנט"ן [מינטו"ן]. סנטר.

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות ה:
עז ב מיי' פ"ב מהל' מעשר שני הל' ה:
עח ג מיי' שם הל' ט:
עט ד מיי' פי"ט מהל' סנהדרין הל' ד וסי' קמג] וסי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ב:
פ ה מיי' פי"ט מהל' סנהדרין הל' ד [סימן קמ] וסי"ב מהל' ע"ז הל' ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ב:
פא ו מיי' שם הל' ד [סי' קמ] וסי"ב מהל' ע"ז הל' ז סמג שם טוש"ע שם סעיף י:
ז מיי' שם הל' סנהדרין הל' ד סי' קמ:
פב ח מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' ט סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ח:
פג ט מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ח:
פד י מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע שם סעיף יא:
פה כ מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף י:
פו ל מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף י:
פז מ נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

מוסף רש"י

מחיצה לאכול דאורייתא. מן התורה מלוה לאכול לפניס מן החומה (סנהדרין קיג.) ממילה שנאמרה בתורה לא החזרה אלא לאכול בתוכה (ב"מ נג.) אבל מחיצה לקלוט. שיהיו ממילות קולטות, בין לענין פדייה בין לכל ענין, מדרבנן הוא (סנהדרין שם) ושאמרו במשנה ממילות קולטות אותם מלפדות עוד אם יצא, דרבנן היא (ב"מ שם), דמשקלטוהו ממילות שיב אינו נפדה (פסחים לו.), על הראש. על הקפת ראש, שתים. דהא פאת כתיב ופאה לשון סוף וקצה הוא, כמו (שמות כז) לפאת יס, לפאת נגב, מקום חיבור הגלגולת עם הלחי והן מקום הלדעין (שבועות ב.). על הזקן שתים מכאן ושתים מכאן. מכל לד ב' לדעים, לפי שהלחי רחב כנגד הלדעים ויש לכל דבר רחב קצה לשני לדדין בראשו, ואחת מלמטה. בסנטר שהלחיים ממוכרין שם והעצם קצר מלמטה בסנטר שקורין מוינטו"ן בלע"ז (שם ג.). ואינו חייב. על הקפת הראש, עד שילקטנו בתער (נזיר מ:). בראשם. האמור אצל כהנים, לפי שנאמר. ביסראל בין עיניכם משמע סמוך לפדחת (קדושין לו.), ומה להלן. ביסראל, על מת. דהא כתיב למת (שם).

לא צריכא שכך ה' **אצבעותיו נשא.** ותימה אכתי מאי תיקן כיון דליכא אלא חדא התראה אמאי מחייב ה' ואי משום דעשה בגת אחת מה בכך כיון דחד לאו איכא וכי אדם אוכל ב' זיתי חלב בגת אחת ובחדא התראה מי מחייב שתי מלקיות משום דהויא ליה התראה אכל חדא וחדא ויש לומר דשאני הכא דגלי קרא (ג) אכל קרחה וקרחה דקרחות מחלקות כגון גופים מוחלקין מיהו קשה למה הוצרך לפרש בקרחה דעל ידי נשא לוקמי (ד) בקרחה בידו שיעור ה' קרחות בגת אחת ומ"מ לא קשה מהא דנזיר שותה כו' דשאני הכא דגלי קרא דקרחות מחלקות כמו גופים מוחלקין ויש לומר דלא מתוקמא ליה בקרחה וקרחה בידו בגת אחת משום דקרח בידו קרחה במקום אחד והכל אחד בלי הפסק שיעור') בינתים וכה"ג תשיב הכל קרחה אחת ואין כאן על כל קרחה וקרחה להכי מוקי לה בה' אצבעותיו בנשא ואותביתהו בגת אחת ופי' בה' מקומות רחוקים קלת זה מזה שיש הפסק שיעור') בין קרחה לקרחה וקרינן ביה על כל קרחה וקרחה ואם תאמר סוף סוף לוקמה אפילו בזה אחר זה ובחמשה מקומות רחוקים קלת כדפי' ומיתוקס שפיר גם בקורח ותולש בידו בלא נשא ובחדא התראה משום דגלי קרא דקרחות מחלקות ומתוך פי' הקונטו' משמע דא"כ לא היה מחייב כי אם אקרחה קמייתא שהיתה בידו בתוך כדי דיבור להתראה דאחיך קרחות לא מיחייב משום דאיכא בתוך כדי דיבור להתראה ומאי למימר אישתלאי וקשה כיון דהתחיל לעבור תוך כדי דיבור להתראה לא מאי למימר אישתלאי כדמוכח פרק י' יוחסין (קדושין דף נז: ושם) גבי ה' אלמנות בזה אחר זה דמחייב אכל חדא וחדא ואפי' בחד התראה משום דגופים מוחלקים אע"ג דליכא בתוך כדי דבור כ"א באלמנה קמייתא לכך נראה דאין הכי נמי הוה מאי לאוקומי בזה אחר זה כדפי' אלא נקט בגת אחת לרבותא דאפילו באות' דהוה קשה ליה מיחייב ומתוקמא שפיר כך פירוש בשיטה ומיהו (ה) ניחא לפירוש דגרסינן בגת אחת וכו' אבל לגירסא דשאינה דגרס אלא בחדא התראה פירוש ומשום קרחה זה אחר זה מאי איכא למימר וי"ל דמ"מ קאמר בגת אחת לרבותא טפי דאפי' בגת אחת משכחת לה בחמשה מקומות מוחלקין בהפסק שיעור') כגון דסך אצבעותיו בנשא וכל שכן בזה אחר זה דמיתוקמא בה' מקומות אפי' בקורח בידו:

במלקט ו) (שחורות מתוך לבנות) כר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה: על

ברייתא דתני תנא קמיה דרב חסדא דקיימא במקיף את עצמו וקמ"ל דחייב תרתי משום מקיף ומשום ניקף דסד"א לא ליקי אלא חדא קמ"ל: **ודברי הכל.** דלא צריך לתרוצי ר' יהודה היא: **מסייע.** מזמין השערות למקיף: **שיבולת וקן.** כולהו חמש פאות דקא חשיב במתניתין בכלל שיבולת הס: **ס"ל ושרט.** דמאי לאיכתב לנפש לא תשרטו במקום ושרט לנפש לא תתנו. לשון אחר ת"ל ושרט מרבויא דוי"ו: **ר' יוסי אומר כו'.** ר' יוסי מוסיף מיזמי: **הא אפיקתיה לביתו שנפל.** והא ודאי ר' יוסי לא פליג בהיא דהיאך יהא מוציא הפסוק מידי פשוטו:

קסבר

פח א מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב:

פט ב מיי' פי"ה מהל' מזירות הל' י סמג לאוין רכ:

צ ג מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב:

צא ד מיי' שם סמג שם טוש"ע יו"ד סי' קפ סעיף ט:

צב ה ו מיי' פ"ט מהל' שבת הל' ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף ח:

צג ז ח מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' י סמג לאוין ס טוש"ע שם וטוש"ע יו"ד סי' קפב סעיף ו:

צד ח מיי' שם הל' ו סמג לאוין נא טוש"ע יו"ד סי' קפא סעיף ח:

צה ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

צו י מיי' שם סמג לאוין סב טוש"ע יו"ד סי' קפא סעיף ד:

כ [מיי' שם הלכה טז טוש"ע יו"ד סי' ק"פ סעיף ו וכהגה]:

צז ל מיי' שם הל' יב טוש"ע יו"ד סי' קפ סעיף ח:

[א]אלא בחדא התראה מי מחייב והתנן [ב]נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת [ג]לא צריכא דסך חמש אצבעותיו [ד]נשא ואותבינהו בבת אחת דהויא ליה התראה לכל חדא וחדא וכמה שיעור קרחה רב הונא אומר כדי שיראה מראשו רבי יוחנן אומר משום ר"א [ה]ברבי שמעון [ו]כגרים [ז](כתנאי כמה שיעור קרחה [ח] כגרים) אחרים אומרים כדי שיראה מראשו אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלתא תנאי חד אומר כגרים וחד אומר כדי שיראה מראשו וחד אומר כשתי שערות ואיכא דמפיק שתי שערות ומעייל בבעדשה וסימנך [ט]בהרת כגרים ומחיה בבעדשה [י]תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתים והתניא לקרחה שתים אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי הכי [יא]הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת ומודים חכמים לרבי אליעזר [יב]במלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת שהוא חייב [יג]ודבר זה אפילו בחול אסור משום שנאמר [יד]לא ילבש גבר שמלת אשה: והמקיף פאת ראשו וכו': ת"ר פאת ראשו סוף ראשו ואיזהו סוף ראשו [טו]זה המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו תני תנא קמיה דרב חסדא [טז]אחד המקיף ואחד הניקף לוקה [יז]אמר ליה מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי דאמר לך מני רבי יהודה היא דאמר [יח]לאו שאין בו מעשה לוקין עליו רבא אומר במקיף לעצמו ודברי הכל רב אשי אומר [יט]במסייע ודברי הכל: והמשחית פאת זקנו: ת"ר פאת זקנו סוף זקנו ואיזהו סוף זקנו שבולת זקנו: והמשרט שריטה אחת וכו': ת"ר [כ]ושרט יכול אפילו שרט על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים ת"ל [כא]לנפש [כב]אינו חייב אלא על המת בלבד ומנין למשרט חמש שריטות על מת אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת ת"ל ושרט [כג]לחייב על כל שריטה ושריטה רבי יוסי אומר מנין למשרט שריטה אחת על ה' מתים שהוא חייב על כל [כד] אחת ואחת ת"ל לנפש לחייב על כל נפש ונפש והא אפיקתיה לביתו שנפל ולספינתו שטבעה בים

קסבר

ה"ג **אלא בחדא התראה** ולא גרסינן בגת אחת. אלא דאתרו ביה חדא התראה ואתא איהו וקרח בזה אחר זה מי מיחייב והתנן כו' אינו חייב אלא אחת הואיל ולא אתרו בו אלא חדא התראה ואע"ג דשתייתו בזה אחר זה היא דשתייה בגת אחת כל היום ליכא: **אל תשתה אל תשתה.** מתרין בו לכל שתייה ושתייה: **נשא.** פירוש סס שמשיר את השיער והסך ממנו אינו לומת שיער בגופו: **ואותביתהו בגת אחת.** בה' מקומות דהוו להו ה' קריחות ובחדא התראה דכיון דבגת אחת קא עביד מאי חזית דחיילא התראה אהאי אלבע עפי מהאי והתראה ספק לא מיחשבא דהתראה אכולהו אצבעות שדיא ומנחא ולאלתר מתברר לו אם חוטא להתראתו או לא: **שירלה מראשו.** שירלה מבשר הראש ערוס: **אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלתא תנאי.** איכא דמפיק שתי שערות ומעייל בעדשה: **וסימנך.** דלא תימא מפיק כגרים ומעייל בעדשה משנה זו בהרת כגרים ומחיה בעדשה דהכא נמי בשעורי קרחה איכא כגרים ובעדשה ומהשתא ידעינן דלא אפיקנא אלא שתי שערות דירלה מראשו לא הוו צריכים לאפוקי דשוה הוא לדברי כולם דאין זה שיעור קלוב: הכי גרסינן **תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת** ולא גרסינן תניא: **פי הזוג.** חודן של מספרים: **אימא וכן לקרחה שתים.** ולפרושי אתא: **במלקט.** שערות לבנות מתוך שחורות דכיון דאדם מקפיד על שער לבן אחד שבין שערותיו שחורות כדי שלא ירלה זקן אמרינן דכשהוא מלקט אותו מבין השחורות מלאכה משונה היא לו וחייב משום גוזז כיון דחייב לגזיזה זו. שחורות מתוך לבנות לא גרסינן: **אף בחול אסור.** שמתלה עצמו בנויי אשה: **ואיזהו סוף ראשו.** באיזה ענין יהא מקיף סוף הראש שיהא חייב בכל תקיפו: **המשוה לדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו.** אחורי אזנו אין שיער כלוס וכך במצמע יש שיער ואם הוא משוה ונוטל כל השיער שבצדעיו למדת אחורי אזנו ופדחתו זהו מקיף סוף הראש: **דאכיל תמרי בארבילא.** האוכל תמרים בכברה יהא לוקה בתמיה. כלומר ניקף מה פשע שהוא לוקה לאו שאין בו מעשה הוי ולא ליקי: **דאמר לך מני.** השואל לך כמאן קאמרת ניקף לוקה אימא ליה ר' יהודה היא דאמר לעיל (דף ד: עז.) לאו שאין בו מעשה לוקין והיינו לאו שאין בו מעשה דניקף הוא דקא עבר אלאו דלא תקיפו דשמעינן לקרא הכי לא תקיפו לא תניחו להקיף דמניח להקיף כמקיף ח"ג מדאפקיה בלשון רבים דכתיב לא תקיפו משמע דאתרי קא מזהר רחמנא ניקף ומקיף: **רבא אמר.** לא צריכא לאוקומי כר' יהודה הך

ב (ב"ק פו.), ג) [ניר' רי"ף ר"פ בן שמרע], **ד)** [עי' בתוס'], **ה)** נגעים פ"ו מ"ב, **ו)** שבת לד:, **ז)** [שם ותוספתא דשבת פ"י ע"ש], **ח)** [מנהדרין פט:], **ט)** [לעיל ד: וש"נ], **י)** [שיער רש"ש], **כ)** [לעיל נ"ו], **ל)** [לעיל לבנות מתוך שחורות],

תורה אור השלם

1. לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת יי אלהיך כל עשה אלה: דברים כב ה
2. ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני יי: ויקרא יט כח

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ר אבהו כמה שיעור קרחה רשב"א אומר כגרים אחרים אומרים: **(ב)** שם על כל אחד ואחד ת"ל לנפש: **(ג)** תוס' ד"ה לא צריכא וכו' דגלי קרא דחייב אכל קרחה וקרחה דקרחות מחלקות כמו גופים מוחלקין: **(ד)** בא"ד לוקמי בקורח בידו וכו' וי"ל דלא מיתוקמא ליה בקורח בידו שיעור ה' קרחות בגת אחת משום דהקורח בידו קרחה במקום אחד והכל ביחד בלי הפסק שיעור בינתיים כה"ג כל"ל ואות ו' נמחק: **(ה)** בא"ד ומיהו הא מיתא למאי דגרסינן בגת אחת:

מוסף רש"י

נשא. סס המשיר את השער ואינו מחזר (ב"ק פו.). **מלא פי הזוג.** מלא ראש המספרים (שבת צד:). **והתניא.** בהיא ברייתא בפיפא, לקרחה. שהכיהיה מורה לא תשימו קרחה, שתים. הוי קרחה, מכלל דפי הזוג לאו ג' שערות ניהו (שם). **תניא נמי הכי.** כר' יהודה דאמר שתים (שם). **רבי אליעזר אומר אחת.** באחת הוא חייב ולא בעינן מלא פי הזוג (שם). **אפילו אחת שהוא חייב.** שבאחת הוא מקפיד שלא יהא נראה מוקן (שם). **שמלת אשה.** ודרך הנשים להקפיד על כך ולהתנאות (שם). **תמרי בארבילא.** תמרים הנתונים בכברה (סנהדרין פט:).

ו) קדושין עז: מיר לח: מכ. תולין פב: [לקמן כא.], **ז)** [ב"ק פו.], **ח)** [ניר' רי"ף ר"פ בן שמרע], **ט)** [עי' בתוס'], **י)** שבת לד:, **יא)** [שם ותוספתא דשבת פ"י ע"ש], **יב)** [מנהדרין פט:], **יג)** [לעיל ד: וש"נ], **יד)** [שיער רש"ש], **טו)** [לעיל נ"ו], **טז)** [לעיל לבנות מתוך שחורות],

קסבר רבי יוסי שריטה וגדידה אחת היא. דתרוייהו בין ביד בין בכלי וכתיב בגדידה למת [דברים יד] לא תתגודדו ולא תשימו קרחה וגו': **המשרט בכלי חייב.** הא דאמר פשיטא לכולי עלמא דעיקר גדידה משמע בכלי ועיקר שריטה משמע ביד וקאמר שמואל המשרט בכלי על המת חייב ולא קאמר המגדד בכלי דלמשמועינן דשם שריטה שייך בכלי והעושה חבורה בעצמו בכלי על המת חייב שני לאוין משום משרט ומשום מגדד דגדידה ושריטה אחת היא דתרוייהו בין ביד בין בכלי: **מיתיבי גדידה ושריטה אחת היא.** כלומר בין שריטה בין גדידה ענין חבורה הם ושניהם על מת אלא שריטה ביד גדידה בכלי וקשיא לשמואל דאמר תרוייהו בין ביד בין בכלי דמדקאמר המשרט בכלי ולא קאמר המגדד בכלי מכלל דשריטה שייכא בכלי בגדידה: **על המת בין ביד בין בכלי חייב.** דשריטה וגדידה כתיב דתרוייהו אסריהו רחמנא: **על עבודה כוכבים.** דיש עבודת כוכבים שעובדין אותה בכך שעושין בעשרם חבורות ופצעות: **ביד חייב.** דדרך עבודתה בכך ואפי' עבודת כוכבים שאין עבודתה בכך חייב דעבודה גמורה היא ביד: **והא איפכא כתיב.** דבכלי דרך עבודה הוא לעבודת כוכבים דכתיב ויתגודדו כמשפטם עד גדידה כדרך שהיו רגילין לעשות בחרבות וברמחים אלמא דרך עבודה בכלי: **כי פירקי דרישא.** מקום הפרקים שמתחברים שם פירקי העצמות והיינו בגדעים. פרק יונע"ר: **כי פירקי דדיקנא.** פרק ראשון של זקן היינו תחת האוזן מקום שלחי התחתון יולא משם ושם נקרא פאה בתודו של לחי שבולט לחוץ ושתי השבולת שבסנטר מקום חבור שני הלחיים יש עצם קטן שמחבר הלחיים יחד שמכאן ומכאן נקרא פאה שכל אחד מהן לסוף הלחי הרי שתים מכאן ושתים מכאן ואחת מלמעה הוא השער שבין ב' השבולת שבסנטר ופרק הוא בפני עצמו: **ופאה זקנם לא יגלחו.** גבי כהניס כתיב ולא תשחית את פאת זקנך ביגרמלא כתיב וילפינן להו בג"ש הלי מהלי דפאה פאה והכי אמרי' בהדיא בפרק קמא דקדושין (דף לה:) ג"ש דפאה פאה להכי הוא דאתא דתניא לא יגלחו כו': **ת"ל לא תשחית.** ומספרים אינן משחיתים שאין חותכין שיער בצד עיקר כתער: **גילוח שיש בו השחתה.** דרך לגלח בו ומשחית והיינו תער אבל רהיטוי משחית ואין דרך לגלח בו ומספרים מגלחין ואין משחיתים: **אי גמיר גזירה שוה.** הניא גזירה שוה דפאה פאה קאמר ובמסכת קדושין היא (שם): **מספרים מגא ליה.** דמותר לגלח בהם ולא קאסר אלא מלקט ורהיטוי שיש בהן השחתה: **גילוח עבדי.** השחתתן עושה גילוח כלומר גילוח מיקרי דדרך לגלח בהן: **מתני' כתובת קעקע.** כותב תחלה על בשרו בסם או בסיקרא ואח"כ מקעקע הבשר במחט או בסכין ונכנס הצבע בין העור לבשר ונראה בו כל הימים. קעקע פויינטווירי"ר. ואסור לכתוב שום כתיבה בעולם על בשרו בענין זה שכך גזירת הכתוב: **אם השם.** מפרש בגמרא דשם עבודת כוכבים קאמר: **גמ' עד שיכתוב אני ה' ממש.** על תיבות הללו אני ה' אתה מחייבו משום כתובת קעקע: **וכתובת קעקע לא תתנו בכם.** שום כתובת קעקע לא תעשו לפני שאני ה' ואסורין אתם לכתוב שם אחר על בשרכם אלמא עיקר חיובא משום שם עבודת כוכבים הוא ומיהו אסור לכתוב שום כתיבה בעולם אפי' לר"ש אלא דחיוב מלקות ליכא: **אפר מקלה.** דוקא קאמר לפי שקשה היא ומקעקעת מקום המכה והרושם נראה שם אחר זמן אבל עפר בעלמא לא: **שפוד.** כפ' אין לדין (ביצה דף כח:) (ו) שפוד שאלו בו בשר אסור לטלטלו א"ר מלכיו) א"ר אדא ושמעון ומניחו בקרן זוית והיינו שמעתתא דעיולא מילתא דאמורא אמרה: **שפחות.** משנה היא בפ' אע"פ (כתובות דף נט:) ר' אליעזר אומר אפי' הכניסה לו מאה וכו' אמר רב מלכיו א"ר אדא (ו) הלכה כרבי אליעזר (שם פא:) והיינו משנה דאמתני' קאי ולא קאמר מילתא באפי נפשה: **גומות.** (ח) בגדה בבא סימן (דף נב.) ר' חלבו אמר רב הונא שני שפערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה גומות אע"פ שאין בו שערות: **כלורית.** בפרק אין מעמידין בע"ז (דף כט.) ת"ר עובד כוכבים המסתפר מישראל כו' וכמה אמר רב מלכיו אמר רב אדא (ט) שלא אנבעות לכל רוח והיינו מתניתא: **אפר מקלה.** הכא (י) ושמעתא היא דלאו אמתני' קאי אלא מילתא באנפי נפשה קאמר אסור לו לאדם כו': **גבינה.** נמי באין מעמידין דקתני במשנה [ע"ז כט:] וגבינות בית אוזייכי ובני בגמרא [שם לה:] מ"ט אמר רב מלכיא אמר רב אדא (כ) מפני שמחליקין כו' והיינו משנה דאמתני' קאי: **מפני' ומפנים'.** רב פפא אסימנא דרב מלכיו קאי לגרועי מיניה שפחות דכולהו מתני' רב מלכיא אמרינהו כלומר משנה דשפחות דאוקמת כרב מלכיו רב מלכיא אמרה ומתניתא דקאמר לאו דוקא (כ) אלא דבסימנא דרב מלכיו ליכא מתני' ושמעתתא רב מלכיו ומה שנשאר מן השמעתות בסימנו של רב מלכיו דהיינו שפוד וגומות רב מלכיו אמרינהו דקאמר איכא ביניייהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה אלא שפחות גרידא מגרעינן ודרב מלכיו כדקאי קאי: **מתניתא מלכתא.** משניות ובריתות עיקר הן והיינו סימן מי שאמו דומה לנקבה מוקמינן כולהו מתניתא דהוו נמי לשון נקבה אליביה והיינו רב מלכיא שאמו דומה לנקבה ומשמעותו של שם נמי משמע לשון מלכות והיינו משניות ובריתות שהן עיקר ולא שמעתות. ואית דמפרש איכא ביניייהו שפחות (ל) ומקלה משמע שפחות ושכנגדה כך לשון מ"ה: **ריבדא.** מכה: **כוסילתא.** כלי שמכה (מ) בו. בלע"ז פליימ"א: **מתני' היה לבוש בלאים.** אחד מן השוק ולא נזיר:

על עבודת כוכבים ביד חייב. פי' הקונטרס חייב מיתה (מ) בכדרכה ולקי שלא כדרכה מלא תעבדם יתירא בכלי פטור דאינו בכלל עבודה דאינו (חייב) אלא ביד:

רב אשי אומר מכתו מוכחת עליו. וכן הלכה:

ואפילו

כתיב ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (ח) רישא: ועל הזקן שתים מכאן ושתים מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (כ) דיקנא: רבי אליעזר אומר אם נטלן וכו': קסבר חד לאו הוא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר [2]ופאת זקנם לא יגלחו [3]יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ל [3]לא תשחית אי לא תשחית יכול אם לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי [ג][לא] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: **מתני'** הכותב כתובת קעקע [2]כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע [7]בידו ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם [8]את השם שנאמר [4]וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה': **גמ'** אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב [9] אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודת כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכם אני ה' אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אהבה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שנראית ככתובת קעקע [10]אמר רב (ד) [11]נחמן בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכיו וסימניך מתניתא מלכתא מאי ביניייהו איכא ביניייהו שפחות רב ביבי בר אביי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר [2]כל מקום שיש שם מכה מכתו (מ) מוכיח עליו: **מתני'** [1]נזיר שהיה (מ) שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת [2]היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת [3]היה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת [3]היה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת

יש

מסורת הש"ס

א) [גי' רי"ף ורא"ש דרב נחמן], ב) קדושין לה: מיר מ: נמ:, ג) רש"ל [רש"א מוחק לא], ד) [נ"ל בדיין], ה) [בסדר המשנה ל"ג את], ו) ע"ז כט. ביצה כח: כתובות פא: נדה נב., ז) [בכל המקומות איתא ר' חנינא], ח) קדושין עז: חולין פב: מיר לח: מב., ט) נמ"י מעשו לפי כו', י) [שם בביצה איתא מלביא], כ) רש"ל שערות [אפילו בגומא אחת] בגמ' נדה כו': בלורית כו', ל) [רש"ש ממק מיבא אלא], מ) [נכ"ל שמקיז].

תורה אור השלם

1. וְיִקְרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגֹּדְדוּ כִּמִשְׁפָּטָם בְּחַרְבוֹת וּבְרֻמָחִים עַד שָׁפְךְ דָּם עֲלֵיהֶם:
מלכים א יח כח
2. לֹא יִקְרְחוּ קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבְבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת:
ויקרא כא ה
3. לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז
4. וְשָׂרֶטֶת לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יְיָ:
ויקרא יט כח

הגהות הב"ח

(א) גמ' בין פירקי דרישא: (ב) שם בין פירקי דדיקנא: (ג) שם בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב. נ"ב פי' היה שואלו אם כך הוא פי' המשנה: (ד) שם אמר רב חיננא בריה דרב איקא שפוד: (ה) שם מכתו מוכחת עליו: (ו) רש"י ד"ה שפוד בפרק אין לדין אמר שמואל שפוד שאלו וכו' א"ר אדא בר אהבה שומטו: (ז) ד"ה שפחות וכו' א"ר אדא בר אהבה הלכה כר"א: (ח) ד"ה גומות אמעתתא היא בפ' בא סימן לענין מיאון אמר ר' מלכיו אמר ר' אדא בר אהבה גומות אע"פ שאין שם שערות גדולה היא ואינה ממאנת ולאין גומא אע"כ היה בה שער ונשרו הא"ד: (ט) ד"ה בלורית וכו' א"ר אדא בר אהבה שנא: (י) ד"ה אפר וכו' שמעתא כל"ל ואות ו' נמחק: (כ) ד"ה גבינה וכו' אמר ר' אדא בר אהבה מפני: (ל) ד"ה מתניתא מלכתא וכו' שפחות ואפר מקלה דמשמע: (מ) תוס' ד"ה על וכו' מיב מיתה אף שלא בכדרכה ולקי:

לעזי רש"י

יונט"ר [ינטור"א]. (מקום) חיבור.
פויינטווירי"ר [פוינטורי"ר]. לעקרן עקיצות (לשם כתובת קעקע).
פליימ"א [פליימיא"ה]. איזמל (להקות דם).

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' יג טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף ה]:
צח ב מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הלכה יא סמג לאוין פא טוש"ע יו"ד סי' קפ ס"א:
צט ג טוש"ע שם ס"ג:
ק ד מיי' פ"ה מהלכות מזירות הלכה י סמג לאוין רכ:
קא ה מיי' שם הל' טז ופ"ג מהל' אבל הל' ד סמג שם וסי' רלד:
קב ו מיי' פ"ה מהל' מזירות הל"ג סמג לאוין רכ:
קג ז מיי' פ"י מהלכות כלאים הל' ל סמג לאוין רפג:

מוסף רש"י

במלקט. פליימ"ל של מגלמי מרכות שמחליקים בם את מיק הסיף, ורהיטני. פליימ"ל של עוסי מרסין (קדושין לה:). תלמוד לומר לא יגלחו. המומר בכהניס ואין דרך גילוח בכך (שם). שפוד שפחות וגומות. אלו שלם הלכות רב מלכיו אמרן ולא רב מלכיא, מפני שמומחיהן דומין זה לזה ויש שמחליפין שמועה של זה בשל זה, נתנו בהם סימן לסדר השמועות (ביצה כח:). **רב פפא אמר.** אסימנא דרב מלכיו פליג, דקאמר שפחות רב מלכיו ליתא, דהכל מתני' ומתניתא דהכא רב מלכיא פרשינהו, אבל שמעתתא דאמר ברב מלכיו מודינא לך (כתובות סא:). **מתניתין ומתניתא.** הגך דאיתמר אפירוש דמתניתין ובריתא, רב מלכיא, שמעתתא. דאיתמר שמעתתא בתפי נפשייהו ולא אפירוש דמתניתין, רב מלכיו (ע"ז כט:) ורב פפא מחליף שפחות לרב מלכיו ואפר מקלה לרב מלכיו (נדה נב:). **וסימנך.** שלא מחליף בגירסא, מתניתא מלכתא. לגבי שמעתתא הוא מתניתא מלכתא, דהא מינה מוחבינן מיובתא לשמעתא, וסימנך מלכיא לשון זכר, אבל מלכיו לשון נקבה, אבל מלכיו דאמרת ברב מלכיו כגון שפוד וגומות דדיקה נינהו (ביצה כח:).